
MOTSÄGELSEFYLLDA BUDSKAP

Det var inte så det var tänkt, klagade socialkontoren i universitetsstäderna när studenterna sökte socialbidrag över sommaren. Visserligen uppfyllde studenterna kraven - inga tillgångar, inga inkomster - men det var inte riktigt meningen att just de, den unga starka välartade eliten, skulle hållas under armarna med socialbidrag.

OK, tänker den ambitiösa studenten, då ligger jag i, försöker få ett sommarjobb inom mitt område. Hon lyckas med det. Hon får ett kvalificerat jobb, förkovrar sig ytterligare samtidigt som hon drar in pengar, både till företaget som anställde henne och sig själv. För första gången i sitt liv känner hon innebörden av ord som ansvar, ömsesidig nytta och frihet. Hon upptäcker sambandet mellan ansvar och frihet.

Så börjar terminen igen och hon lägger in sin ansökan om studiebidrag, ett par knappa tusen i månaden avsedda som en sorts uppmuntran från samhället för den som satsar på högre utbildning. Det

räcker inte långt, men det har ett symbolvärde.

Nej stopp där, säger Centrala studiesrödsnämnden, man får inte tjäna för mycket pengar på sommarjobbet, då blir det avdrag, det blir minus här, det blir sänkt bidrag, det är straff på framåtanda, duktighet är dumt, drar man in för mycket på egen hand får man böta.

Inkomstexcesserna

Budskapet är mycket tydligt. Gör inte bra ifrån dig för då går det illa. Lär dig en gång för alla att inte avvika från normen. Du ska skolas in i normalt bidragstänkande, lära dig att kalkylera för att få maximal utdelning från statskassan. Om du nästa år ger upp ambitionerna och söker socialbidrag i stället kan vi konstatera att budskapet har gått fram. Vi har fått bukt på inkomstexcesserna.

De flesta politiker tycks vara ense om vikten av att folk tar ett större ansvar för sina liv. Tar initiativ, är delaktiga och agerar i sammanhang som berör dem själva. Det har sagts så många gånger av så

många att man snart borde kunna etablera det som en allmän sanning. Inte bara för att det är en nödvändighet. De flesta politiker har låtit förstå att det ligger ett moraliskt och samhällsligt egenvärde i ökat medborgerligt ansvar.

Om då det reella budskapet är någonting helt annat, kan man tycka att politiker i allmänhet, och regeringen i synnerhet, skulle gå in för att få dessa budskap att sammanstråla, så att det de säger och det som faktiskt faller ut av ansvarsstagandet gynnar ansvaret.

Sedelärande historia

Mona Sahlin gjorde nyligen en resa genom Bollebygd och pratade just ansvar:

— Vi som är starka och friska ska inte ställa oss längst fram i kön och kräva större resurser. Orden rättvisa och solidaritet måste få en annan innebörd än de haft de senaste åren. Dom som på sistone mest bara har krävt sin rätt blir tvungna att ta ett större ansvar.

— Vi måste diskutera var gränsen går mellan vad jag som förälder ska göra för mina barn och vad samhället ska garantera, fortsatte hon. Varpå hon berättade en sedelärande historia om några föräldrar som slog sig ihop för att rusta upp en skolgård.

— Den andan behöver vi få tillbaka i Sverige, menade hon.

Paroller i all ära, men om regelsystemet inte godkänner någon anda av initiativ och engagemang och skaparkraft så borde det politiska systemet börja i den änden; göra en insats för Sverige genom att ändra i regelverket så att var och en

som tar detta ansvar känner att det är rätt, att de har statens välsignelse.

Samma vecka som Mona Sahlin målade upp sin vision av den nya medborgarandan, berättade Svenska Dagbladet om Folke Jönsson i Malmö, som snart fyller 65, men som varje dag går och pysslar på gården till det hyreshus där han bor, sopar, rensar rabatter, beskär träden när det behövs. För det jobbet får han en viss återbetalning på hyran, närmare bestämt 12 000 varje år.

Värden, det kommunala bostadsföretaget MKB, upptäckte att idén med tillsyn från hyresgästerna var bra. Den var till ömsesidig nytta både för de boende och för dem själva. Det sparade pengar, skapade en gemenskap i husen, trapphusen blev renare, skadegörelsen minskade och trivseln ökade. Det blev en bra stämning i de husen. På två år växte självförvaltningen till en hel rörelse. I de 4.000 lägenheterna var 800 hushåll med och jobbade ihop till en sänkning av hyran. Sammanlagt betalade MKB tillbaka 2,4 miljoner kronor.

Värna egna privilegier

Då kommer skattemyndigheterna sätandes. Arrangemanget är skattebrott, skriker de. Sociala avgifter ska utgå. Moms tillkommer. Och facket, som aldrig missar ett tillfälle att värna om sina privilegier, faller in i skrikandet med häftiga skadeståndskrav. Dubbelt upp, kräver de. Tar vanligt folk deras jobb, ska de ha 4,8 miljoner. De har nämligen rätt att sätta upp vägspärrar, sabotera privata initiativ och utöva förtryck.

Om regelverket lever kvar i 70-tals-

modellen är detta straffande budskap starkare än aldrig så mycket retorik till ansvarslov. Om myndigheterna ser som sin uppgift att sätta käppar i hjulen, att sätta stopp för kapitalister och fribrytare, att tvinga ner varje rörelse, beskatta varje krona som kommer av uppfinningsrikedom och ömsesidig nytta, ha ihjäl drifligheten och döda initiativet - då är det också vad som kommer att ske.

Även om systemet skulle förlora några kronor på en liberalisering borde det finnas någon rim och reson i synen på

vad som är aktivitet över huvud taget och vad som är affärsmässig aktivitet. Det här bostadsföretaget kunde lika väl komma överens med hyresgästerna om en totalt sänkt hyra påföljande år som ersättning för arbete året innan. Ska skattemyndigheterna då kräva att själva få höja hyran bara för nöjet att få nita en civilist eller vad man nu ska kalla dessa privatsopare?

Den slutsats man kan dra är att motsägelserfulla budskap är oerhört tröttsamma. Systemföraktet är betydligt allvarligare än annat förakt som det oftare talas om.